

ADLİ TATİL BİLMECESİ

Hukuk Mahkemelerinde;

“Adli Tatil” 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda (HUMK) 20 Temmuz’dan 05 Eylül’e kadar iken 5219 sayılı Kanunun 2. maddesi ile yapılan değişiklikle “Adli Tatil” süresinin 01 Ağustos’ta başlayarak 05 Eylül’de sona ereceği düzenlenmiştir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) ile bu düzenleme benimsenmiştir. Bu düzenlemeden sonra 650 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile “Adli Tatil”in 20 Temmuz’da başlayıp 31 Ağustos’ta sona ereceği kabul edilmiştir.

Bu makalede genel olarak “Adli Tatil”i açıkladıktan sonra Hukuk Mahkemeleri bakımından “Adli Tatil”in ne olduğunu ve düzenleme gerekçesini açıklamaya çalışacağım, ayrıca değişikliklerin nedenini de yorumlayarak Ceza Mahkemeleri, Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay bakımından da açıklamalar yapacağım.

Adli Tatil Nedir ?

1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 175 ve 177. maddelerinde düzenlendiği şekliyle,

“Hukuk Mahkemeleri her yıl 20 Temmuz’dan 5 Eylül’e kadar tatil olur.”

5219 sayılı Kanunun 2. maddesi ile bu süre 01 Ağustos ile 05 Eylül olarak değişikliğe uğramıştır.

Buna bilinen şekliyle “**Adli Tatil**” ya da “**Adli Ara Verme**” denilmektedir.

“Adli Tatil” 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun da ise 102 - 104. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Bu değişiklikle “Adli Tatil her yıl 01 Ağustos’ta başlar 05 Eylül’de sona erer.”

650 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ki bu yıl uygulanacak olan bu süredir.

“20 Temmuz’da başlayıp 31 Ağustos’ta sona erer şeklinde düzenlenmiştir.

Adli Tatil süresi hususunda Yüksek Mahkemeler arasında hukuk birliği sağlanamamış iken yapılan süre değişikliklerinin yeni karmaşaya neden olacağı mutlaklıdır.

Açıklamaya çalışırsam; “Adli Tatil” 5 Eylül’e kadar tatil olur iken Yargıtay ve Danıştay arasında hukuk birliğini sağlanması mümkün bulunmamıştır.

Buna göre:

Bütün usul kanunlarında aynı ifadenin kullanılmasındaki amaç, “**Adli Tatil**” açısından yargı kolları arasında birlik sağlanmasıdır. Ancak, kanun maddesi aynı olmasına rağmen, yargı kollarının yüksek mahkemeleri yani Danıştay ve Yargıtay’ın yorumu çok farklıdır.

Danıştay ve Yargıtay arasında 04 Eylül – 05 Eylül, 11 Eylül – 12 Eylül Karmaşası yıllardan beri süregelmektedir. Yeni değişiklik ile bu duruma alışmış olan vatandaş ve avukatların işi zorlaşmaktadır.

Hem idari hem de adli yargılamaya ilişkin usul kanunlarına göre; dava açma (veya temyiz, kararın düzeltilmesi kanun yoluna başvurma vs.) süresinin son günü “Adli Tatil”e (çalışmaya ara vermeye) (adli ara vermeye) rastlarsa bu süre, tatilin sona erdiği günü izleyen gün birinci gün olarak kabul edilmek üzere, yedi gün uzamış sayılıyor ve bu durumda “Adli Tatil”in son günü olarak 04 Eylül tarihi kabul edilirse dava açma süresinin son günü 11 Eylül oluyor. Tatilin son günü (tatil yapılan son gün) 05 Eylül olarak kabul edilirse bu defa dava açma süresinin son günü 12 Eylül’e uzuyor.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, “Adli Tatil”in (çalışmaya ara vermenin) son gününün 04 Eylül olduğu görüşünde olduğundan; “Adli Tatil”e rastlayan kararı temyiz etme süresinin son gününü, 11 Eylül günü mesai bitimine kadar uzamış sayıyor ve 12 Eylül tarihli temyiz dilekçesini süre aşımı yönünden reddediyordu.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise “Adli Tatil”in (adli ara vermenin) son gününün 05 Eylül olduğu, yeni adli yılın 06 Eylül’de başladığı görüşünü taşıyordu ve bu durumda Yargıtay’a göre, kararı temyiz etme süresinin son günü “Adli Tatil”e rastlarsa, bu süre 12 Eylül günü mesai bitimine kadar uzamış sayılıyordu. Yıllardan beri çözümlenemeyen bu sorunlara yenilerinin ekleneceği bu değişiklikler ardı ardına geldikçe hukuk birliği sağlamanın mümkün olmayacağı düşüncesindeyim.

6100 sayılı Kanun ve 1086 sayılı Kanunu “Adli Tatil” süresi “Adli Tatil”de yapılacak ve yapılamayacak işler ve “Adli Tatil”in sürelere etkisi bakımından karşılaştırdığımızda;

6100 SAYILI KANUN	1086 SAYILI KANUN
ÜÇÜNCÜ AYIRIM <u>Adli Tatil</u> Adli tatil süresi MADDE 102- (1) Adli tatil, her yıl bir ağustosta başlar, beş eylülde sona erer.	Madde 175- (Değişik madde: 14/07/2004 - 5219/2 md.) Her sene bilimum mahkemeler ağustosun birinden eylülün beşine kadar tatil olunur.
MADDE GEREKÇESİ- 1086 sayılı Kanunun kabul edildiği tarih itibarıyla, ülkemizde insanların çoğunun tarımla uğraşması dolayısıyla yaz aylarında çiftçilikle ilgili çalışmaların çok yoğunlaştığı ve şehirlere ulaşmanın zorluğu dikkate alınarak, insanların bu verimli dönemde mahkemelerde kaybedeceği zamanın ciddi anlamda zararlar doğuracağı düşüncesiyle, Kanuna adli tatille ilgili hüküm konulmuştur. Günümüzde ise bu gerekçenin büyük ölçüde geçerliliğini kaybettiği ve adli tatilin, davaların uzamasına sebebiyet verdiği gerekçesiyle, kaldırılması yönünde tartışmalar yapılmaya başlanmıştır. Nitekim, 1086 sayılı Kanunda 5219 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, süre, kırkbeş günden otuzaltı güne indirilmiştir. 1930’lu yılların başındaki tarım toplumunun imkânları eskisine göre çok değişmiş ise de, bugün nüfusumuzun önemli bir kesimi hâlâ kırsalda oturmakta ve tarımla uğraşmaktadır. Ayrıca ülkemizin	

iklim şartlarına göre, tüm kamu kurumlarında olduğu üzere, yargı mensupları da tatil ihtiyaçlarını karşılamak için genellikle yaz aylarını tercih etmektedirler. Bilindiği üzere yargılama faaliyeti, hâkimin nezaretinde, davanın tarafları veya vekillerinin birlikte bulunduğu bir ortamda gerçekleştirilmektedir. İdeal olan, delilleri toplayan ve onlarla doğrudan temasta bulunan hâkimin karar vermesidir. Hâkimin veya taraf vekilinin öngörülemez bir zamanda değil, önceden kanunla belirlenmiş olan dönemde tatile çıkması, davaların daha sağlıklı şekilde sonuçlandırılabilmesini sağlayacaktır.

Öte yandan, Akdenize kıyısı olan bütün Avrupa ülkelerinin kanunlarında adli tatilin yer aldığı, ülkemizin de aynı iklim ve kültür kuşağında bulunması sebebiyle bu ülkelerle büyük benzerlikler göstermekte olduğu bir gerçektir. Kanun çalışmaları sırasında, adli tatil ile ilgili görüşler ayrıntılı olarak değerlendirilmiş, yukarıda ifade edilen gerekçelerle bu kurumun muhafaza edilmesi uygun görülmüştür.

Madde, 1086 sayılı Kanununun 175 inci maddesini karşılamaktadır. Sözü geçen Kanunda 5219 sayılı Kanunla yapılan değişiklik doğrultusunda, bu düzenlemede de adli tatilin, ağustos ayının birinci gününden başlayıp, eylül ayının beşinci gününe kadar devam etmesi öngörülmüştür. Mevcut uygulamada olduğu gibi, başlangıç ve bitiş günleri tatile dahildir.

6100 SAYILI KANUN	1086 SAYILI KANUN
Adli tatilde görülecek dava ve işler MADDE 103- (1) Adli tatilde, ancak aşağıdaki dava ve işler görülür: a) İhtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve delillerin tespiti gibi geçici hukuki koruma, deniz raporlarının alınması ve dispeççi atanması talepleri ile bunlara karşı yapılacak itirazlar ve diğer başvurular hakkında karar verilmesi. b) Her çeşit nafaka davaları ile soybağı, velayet ve vesayete ilişkin dava ya da işler. c) Nüfus kayıtlarının düzeltilmesi işleri ve davaları. ç) Hizmet akdi veya iş sözleşmesi sebebiyle işçilerin açtıkları davalar. d) Ticari defterlerin kaybindan dolayı kayıp belgesi verilmesi talepleri ile kıymetli evrakın kaybindan doğan iptal işleri. e) İflas ve konkordato ile sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırılmasına ilişkin işler ve davalar. f) Adli tatilde yapılmasına karar verilen keşifler. g) Tahkim hükümlerine göre,	Madde 176- (Değişik madde: 30/04/1973 - 1711/1 md.) Adli ara vermede ancak aşağıdaki dava ve işler görülür: 1. İhtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve delillerin tespiti, deniz raporlarının alınması ve dispeççi tayini istekleri ve bunlara karşı yapılacak itirazlar hakkında karar verilmesi,2. Aravermede yapılmasına karar verilen keşifler,3. Her çeşit nafaka davaları,4. Velayet ve vesayet işlerine ait davalar,5. Nüfus davaları,6. Hizmet akdinden doğan davalar,7. Kıymetli evrakın kaybindan doğan iptal davaları,8. Tahkim babındaki hükümlere göre mahkemenin görevine giren anlaşmazlık ve işler,9. İflas ve konkordatoya ait davalar,10. Kanunların sulh mahkemesini veya hakimini görevlendirdiği dava ve işler,11. Kanunlarda ivedi olduğu veya adli aravermede de bakılabileceği belirtilen veya basit yargılama usulüne bağlı tutulan başka dava ve işler,12. Mahkemece taraflardan birinin isteği üzerine ivedi görülmesine karar verilen dava ve işler, (Değişik fıkra: 26/02/1985 - 3156/5 md.) Tarafların uyuşması

mahkemenin görev alanına giren dava ve işler.

ğ) Çekişmesiz yargı işleri.

h) Kanunlarda ivedi olduğu belirtilen veya taraflardan birinin talebi üzerine, mahkemece ivedi görülmesine karar verilen dava ve işler.

(2) Tarafların anlaşması hâlinde veya dava bir tarafın yokluğunda görülmekte ise hazır olan tarafın talebi üzerine, yukarıdaki iş ve davalara bakılması, adli tatilden sonraya bırakılabilir.

(3) Adli tatilde, yukarıdaki fıkralarda gösterilenler dışında kalan dava ve işlerle ilgili olarak verilen dava, karşı dava, istinaf ve temyiz dilekçeleri ile bunlara karşı verilen cevap dilekçelerinin ve dosyası işlemde kaldırılan davaları yenileme dilekçelerinin alınması, ilam verilmesi, her türlü tebligat, dosyanın başka bir mahkemeye, bölge adliye mahkemesine veya Yargıtaya gönderilmesi işlemleri de yapılır.

(4) Bu madde hükümleri, bölge adliye mahkemeleri ile Yargıtay incelemelerinde de uygulanır.

halinde veya dava bir tarafın yokluğunda görülmekte ise hazır olan tarafın isteği üzerine yukarıdaki iş ve davalara bakılması adli ara vermeden sonraya bırakılabilir.

(Değişik fıkra: 26/09/2004 - 5236/12 md.) Adli ara verme süresi içinde, yukarıdaki fıkralarda gösterilenler dışında kalan dava ve işlerle ilgili olarak verilen dava, karşılık dava, istinaf ve temyiz dilekçeleri, bunlara karşı verilen cevap dilekçelerinin ve dosyası işlemde kaldırılan davaları yenileme dilekçelerinin alınması, ilâm verilmesi, her türlü tebligat, dosyanın başka bir mahkemeye, bölge adliye mahkemesine veya Yargıtaya gönderilmesi işlemleri de yapılır.

7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri saklıdır.

(Değişik fıkra: 26/09/2004 - 5236/12 md.) Bu madde hükümleri bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay incelemelerinde de uygulanır.

MADDE GEREKÇESİ- Madde, 1086 sayılı Kanunun 176 ncı maddesini kısmen karşılamakla birlikte, bazı farklı hükümler içermektedir.

Birinci fıkranın (a) bendinde, adli tatilde verilebilecek bazı geçici hukukî koruma tedbirleri örnekleme yoluyla sayıldığından “gibi” ifadesi kullanılmıştır. Başka örnekler olarak; 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 6 ncı maddesindeki, hâkimin koruyucu, eğitici ve sosyal önlemler alması, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun 1 inci maddesindeki, hâkimin ailenin korunmasına ilişkin yetkisi ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 22 nci maddesindeki koruma önlemleriyle ilgili hükümler gösterilebilir.

Birinci fıkranın (c), (d), (e), (f) ve (g) bentleri, 1086 sayılı Kanunun 176 ncı maddesine benzer şekilde düzenlenmiş olup, esaslı bir değişiklik içermemektedir.

(b) bendinde, şahsın hukuku ve aile hukuku kapsamında yer alan bazı davalar sayılmış, “dava” ile birlikte “işler” de özellikle vurgulanmıştır. Çünkü bu bentteki uyuşmazlıkların bir kısmı çekişmesiz yargı işleri kapsamında olup, çekişmesiz yargıya dikkat çekmek açısından bu ifade kullanılmıştır.

Birinci fıkranın (ğ) bendinde, kanunlarda ivedi olduğu belirtilen işlerin yanında “taraflardan birinin talebi üzerine, mahkemece ivedi görülmesine karar verilen dava ve işler” de sayılmıştır. Bu bentteki düzenlemenin önemli bir fonksiyonu vardır. Çünkü bu maddede sulh hukuk mahkemelerinin görevine giren dava ve işler, adli tatilde görülecek işler kapsamından çıkartılmıştır. Sulh hukuk mahkemesinin baktığı her işin, ivedi sayılmasına, yani adli tatilde bakılmasına gerek görülmemiş, taraflardan birinin herhangi bir mahkemede talepte bulunması, mahkemenin de bu talebi haklı bulur

ise davaya adli tatilde bakması şeklinde bir düzenlemenin daha uygun olacağı düşünülmüştür.

Maddenin üçüncü fıkrasında, adli tatilde görülemeyen dava ve işlerle ilgili olarak, mahkemeye dava veya cevap dilekçesi verilmesi veya her türlü tebligat gibi usul işlemlerinin yapılabilmesine imkân tanınmıştır. Ancak, karşı tarafın bu dilekçelere vereceği cevap veya yapacağı işlemler açısından süre işlemeyecektir. Bu sürelerin işlemesi “Adli tatilin süreler etkisi” başlıklı 110 uncu madde hükmüne tâbidir.

6100 SAYILI KANUN

1086 SAYILI KANUN

Adli tatilin süreler etkisi

MADDE 104- (1) Adli tatile tabi olan dava ve işlerde, bu Kanunun tayin ettiği sürelerin bitmesi tatil zamanına rastlarsa, bu süreler ayrıca bir karara gerek olmaksızın adli tatilin bittiği günden itibaren bir hafta uzatılmış sayılır.

Madde 177- *Bu kanunun tayin ettiği mühletlerin bitmesi tatil zamanına tesadüf ederse bu müddetler ayrıca bir karar vermeğe lüzum olmaksızın tatilin bittiği günden itibaren yedi gün evvel uzatılmış addolunur.*

MADDE GEREKÇESİ- Adli tatile tâbi olmayan dava ve işler açısından, sürelerin işleyeceği açıktır.

Bu maddede, adli tatile tâbi olan, yani adli tatilde görülemeyecek dava ve işlerdeki süreler açısından tatilin etkisi düzenlenmektedir. Ayrıca, burada kastedilen, maddî hukuka ait süreler olmayıp, örneğin; zaman aşımı gibi, usul hukukundaki sürelerdir. Hükme göre, adli tatilde görülemeyecek olan dava ve işlere ilişkin sürelerin bitim tarihi tatile rastlar ise bu süreler tatilin bittiği günden itibaren yedi gün uzatılmış sayılacaktır.

Maddeyi örneklerle açıklamak gerekirse;

Yirmi temmuzda başlayan onbeş günlük sürenin bitim tarihi dört ağustos günü akşam mesai saati sonudur. Ancak, bu tarih tatil zamanına rastladığından, süre, altı eylül gününden itibaren yedi gün uzar. Yani oniki eylül günü mesai bitimi sona erer.

İki ağustos günü başlayan onbeş günlük sürenin bitim tarihi tatil içine rastlayacağından, süre yine altı eylül gününden itibaren yedi gün uzar.

Üç eylül günü başlayan onbeş günlük sürenin bitim tarihi adli tatil içinde olmadığından, süre normal olarak onsekiz eylül günü mesai bitimi sona erer.

En son değişiklikle “Adli Tatil” 20 Temmuz'da başlayıp 31 Ağustos'ta sona erecektir.

Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması; 06/04/2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 08/08/2011 tarihinde kararlaştırılmış ve 26.08.2011 tarih ve 28037 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

KHK.'nin 33. maddesine göre, “Adli Tatil” 20 Temmuz'da başlayıp 31 Ağustos'ta sona erecektir.

Yukarıda belirttiğim KHK ile “Adli Tatil” süreleri aşağıda yer verdiğim maddelerle değişikliğe uğramıştır;

MADDE 2 – 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 85 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Barışta Askeri Yüksek İdare Mahkemesi her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuzbir ağustosa kadar çalışmaya ara verir.”

MADDE 3 – 12/6/1979 tarihli ve 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk ve Ceza bölümleri ile Genel Kurulu her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuz bir ağustosa kadar çalışmaya araverir.”

MADDE 9 – 2575 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“1. Danıştay daireleri her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuzbir ağustosa kadar çalışmaya ara verirler.”

MADDE 11 – 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 61 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuz bir ağustosa kadar çalışmaya ara verirler.”

MADDE 27 – 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 331 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Ceza işlerini gören makam ve mahkemeler her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuz bir ağustosa kadar çalışmaya ara verirler.”

MADDE 31 – 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 64 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sayıştay Genel Kurulu, Temyiz Kurulu, Daireler Kurulu ve daireleri her yıl bir eylülde başlamak üzere, yirmi temmuzdan otuz bir ağustosa kadar çalışmaya ara verirler.”

MADDE 33 – 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 102 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 102 – (1) Adli tatil, her yıl yirmi temmuzda başlar, otuzbir ağustosta sona erer. Yeni adli yıl bir eylülde başlar.”

SONUÇ:

“**Adli Araverme**”nin kanuna konuluş nedeni yukarıda gerekçe bölümünde açıklandığı şekilde olup, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda ve diğer ilgili kanunlarda yeni “**Adli Tatil**” süreleri belirlenmişken, yargının yavaş işlediğinden ve yargının hızlandırılması gerektiğinden söz edilerek yargıyı hızlandırma paketleri çıkarılırken ne değişmiştir de “**Adli Araverme**” süresi önceden kısaltılmış iken yeniden eski haline getirilmiştir. Alışılmış olan 45 günlük “**Adli Tatil**” kaldırılarak 01 Ağustostan 05 Eylül tarihine alınan “**Adli Tatil**”e alışılmak üzere iken yeniden “**Adli Tatil**” süresi hangi gerekçe ile uzatılmıştır anlayabilmek mümkün değildir ve konu bir bilmece şekline dönüşmüştür. Doğru olmasa da artık bu düzenlemenin değişmeyeceğini umuyorum.

Buna göre yeni “**Adli Tatil**” aralığı “**20 Temmuz - 31 Ağustos**” olmuştur. KHK’ye göre, “**Adli Tatil**” her yıl 20 Temmuz’da başlar, 31 Ağustos’ta sona erer. Yeni adli yıl 01 Eylül’de başlar.